

ИЗМЕЂУ ЛОПТЕ И СТЕТОСКОПА – ПРИЧА О ПРОФ. ДР МИХАЈЛУ АНДРЕЈЕВИЋУ

Зоран Антоновић, Јулијана Антоновић,
Маријана Глишић, Нада Лазовић
Општа болница Чачак, Србија

Сажетак

Михајло Андрејевић је био лекар и значајно име српске медицине и ништа мање значајна личност југословенског и светског фудбала.

Рођен је пред сам крај деветнаестог века у Пожаревцу, а неустрашиви и авантуристички дух га још као дечарца односи у добровољачке редове Првог светског рата. По завршетку рата уписује медицину у Бечу, коју завршава 1925. године. Од тада почиње његов професионални успон, од лекара секундарца, преко примаријуса, доцента, до 1953. године када бива промовисан у редовног професора Интерне медицине Медицинског факултета у Београду. Специјалиста гастроентерологије заслужан је за многе новине које су донете у нашу земљу. Захваљући њему набављен је први апарат за хемодијализу, основана је лабораторија за примену радиоизотопа у медицини и отворено је прво геријатријско одељење у Београду.

Може се сматратим једним од оснивача Београдског спортског клуба (БСК). Његова фудбалска играчка каријера није дуго потрајала, јер су је прекинули рат и студије медицине. По завршетку студија постаје функционер клуба, а његова велика социјална интелигенција, огроман таленат за језике, а надамне стрпљење и толеранција утичу да убрзо постане главна особа за сарадњу са европским тимовима. Са председником Светске фудбалске асоијације (ФИФА) Жилом Римеом постаје ватрени заговорник организовања Светског фудбалског првенства у Монтевидеу 1930. У највише органе ФИФА-е бива биран 1932. Био је председник Арбитражне, а затим и Медицинске комисије. ФИФА га је прогласила доживотним почасним чланом 1982, а две године потом је одликован Златним орденом, највећим признањем ове организације.

Умро је у Београду 1989. године, у 91. години живота.

Увод

Деведесетогодишњица Медицинског факултета у Београду, осамдесетогодишњица првог Светског фудбалског првенства у Уругвају, а затим филм, телевизијска серија и једна лепа књига били су разлог да из свега тога издвојимо личност проф др Михајла Андрејевића и приложимо његов животопис.

Детињство и Први светски рат

Проф. др Михајло Андрејевић је рођен у Пожаревцу 3. јула 1898. године као једино дете оца Ђорђа Андрејевића, столара, и мајке Милеве, домаћице. По завршетку првог разреда основне школе породица се сели у Београд у улици Краљице Марије.

У близини њихове куће налазило се игралиште фудбалског тима „Српски мач“ и вероватно је то био разлог због чега млади Андрејевић почиње да се интересује за фудбал. Као гимназијалац почиње да игра у подмлатку „Српског мача“ све до 1. септембра 1911. када се у кафани „Женева“ од „Српског мача“ одваја нови клуб, Београдски спортски клуб (БСК). Одмах је направљено и ново игралиште, а налазило се на месту некадашњег тркалишта, иза зграда Техничког факултета и Универзитетске библиотеке. Стадион је свечано отворен 14. јула 1914, на дан објаве рата Аустроугарске Србији. Андрејевић прелази у БСК по његовом оснивању и пред Први светски рат, после одређеног времена проведеног у подмлатку, игра за први тим.

Као већина младих тога доба, ношен патриотским осећањем, са само 16 година, бежи од куће, и са своја два добра друга, пријављује се у одред српских добровољаца. Био је прво у Нишу, па у Пироту па опет у Нишу где је распоређен у Војну болницу као болничар. Како болница пада у руке Бугара, бежи с намером да се врати у Пожаревац и састане са својом породицом, међутим бива заробљен од стране Немаца и спроведен у Смедеревску тврђаву. Његов слободарски дух се не мири са статусом заробљеника, па покушава да побегне, али безуспешно. Ускоро Смедеревску тврђаву предају на управу немачким савезницима Бугарима, а Андрејевић одатле бива интерниран у Бугарску, у Трново и Софију. Како је и сам касније о томе писао, боравак у бугарском заробљеништву је за њега био једно од веома значајних животних искустава. То је била права мала школа заната (радио је у словослагачници и заводу за ортопедска помагала) и страних језика. Због присуства савезничких заробљеника, своја до тада скромна знања из немачког, француског, енглеског и руског језика је значајно проширио. Током боравка у радном логору, сплетом околности какве само живот зна да намести, као доброг играча узимају га бугарски тимови „Левски“, „Славија“ и „ФК 13“. Много година

касније, када је постао значајан светски фудбалски функционер, клуб „Левски“ га проглашава за свог почасног члана. Пред крај рата када и Бугари постају свесни пораза и скорог завршетка, он успева да побегне и да се пребаци до Солуна. Одатле бродом преко Зеленике до Бакарца, а онда возом преко Загреба до Београда.

Студент – лекар – спортски функционер

По повратку из заробљеништва завршава гимназију и уписује Архитектонски факултет. Врло брзо га напушта и 1919. се одлучује за студије медицине у Бечу, јер Медицински факултет у Београду још увек није био почео с радом. Шест година касније, успешно завршава студије 23. јуна 1925. године. За време студија игра за резервни тим клуба „Winner sport club“ и истовремено суди утакмице у другој бечкој лиги.

После завршетка студија Андрејка се враћа у Београд, и жени Вукосавом Петровић, 1927. године му се рађа син Милан, а 1930. и ћерка Оливера. За то време завршава стаж у Општој државној болници и после краћег рада у Министарству здравља прелази на Прво унутарње одељење Опште државне болнице, где остаје до 1934. године.

Иако је по повратку из Беча дефинитивно одустао од каријере фудбалера, љубав према фудбалу је остала и Михајло је испољава кроз рад у клубу. Као полиглота (говорио је седам језика) био је задужен за међународну сарадњу прво у БСК, а затим, будући да је његов рад запажен, и у оквиру Југословенског ногометног савеза и Београдског лоптачког подсавеза. Један од његових најзначајнијих доприноса фудбалу је укључење медицине у спорт. Подстакнут трагичном погибијом голмана Лајоша Шенфелда – Тушка, изазваном повредама задобијеним током једне утакмице и његовим претходним здравственим стањем, Андрејевић уводи обавезне лекарске прегледе пред почетак такмичења. Уз то оснива и Тушков фонд намењен настрадалим и повређеним фудбалерима. Нешто касније, као наставак идеје повезивања медицине и спорта, 1936. године, почиње са радом и прва спортска амбуланта у Београду.

Светско првенство у фудбалу

Ногометни савез Југославије постаје 1923. године члан Светске фудбалске асоцијације (ФИФА), за време мандата Француза Жила Римеа. Седам година касније, 1930, Југославија ће бити једна од малобројних европских репрезентација, поред Белгије, Румуније и Француске, која ће својим учешћем подржати одржавање светског првенства у Уругвају.

Ово такмичење је било врхунац Андрејкиног предратног рада. Упркос томе што су многи били против одласка у Монтевидео, успео је у

намери да одведе тим у Јужну Америку. Иако је био врло млад, тек 32 године, као најзаслужнији за учешће Југославије на светском првенству постављен је за вођу пута и лекара тима. Уз себе је имао, као сараднике и помоћнике, адвоката Косту Хаџија, потпредседника савеза и инжењера Бошка Симоновића, селектора и тренера репрезентације.

Упркос не баш најбољим условима и дугом путу фудбалери су постигли највећи успех на свим светским првенствима до сада. Освојили су бронзану медаљу.

Рад у ФИФА

Узајамна подршка Андрејевића и Римеа позитивно утиче на развој њихових функционерских каријера. Као знак захвалности за пружену подршку у време одржавања светског првенства Риме га предлаже за највише органе ФИФА-е 1932. године и он бива изабран у Надзорни одбор, да би 1938. ушао и у Извршни одбор у ком остаје све до 1982.

Њихово пријатељство се наставља, Андрејка постаје један од Римеових најближих сарадника и још једном, 1941, приликом покушаја његове смене, пружа подршку председнику ФИФА-е.

Жил Риме се из здравствених разлога повлачи са чела ФИФА-е после 33 године, а у току наредних седам година се на његовом месту смењују Селдрајерс и Артур Друри, а затим, један краћи период, и Е. Томен. После смрти Артура Друрија 1961. године, избор се свео на два кандидата, Енглеза Стенли Рауса и Југословена др Михајла Андрејевића. Дуга фудбалска традиција коју гаји Енглеска је ишла у прилог противничком кандидату, тако да он бива изабран за председника, док је потпредседничко место припало Михајлу Андрејевићу.

Нови председник, иако су Енглези важили за врло традиционалан народ кад је у питању фудбал, уводи извесне промене у раду и организацији ФИФА-е. Сер Стенли Раус је као бивши фудбалски судија сматрао да би требало посветити више пажње правилном тумачењу и примени правила током утакмице и због тога заговара одржавање курса за судије широм света, на којима учествује и Михајло Андрејевић као предавач. Резултат тих предавања је био више него видљив, подигнут је ниво суђења на фудбалским утакмицама у целом свету. Иако је Стенли одржавање курса доживљавао као један, чисто судијски хоби и није га користио као средство за утицање на исход утакмице, после Светског првенства одржаног 1966. године долази до критика упућених њему због одређивања судија на важним утакмицама. Озлојеђен, на седници Извршног комитета се повлачи са чела Арбитражне комисије, а за председника предлаже Андрејевића познајући његову стручност и ставове. Од 1966. године, председник Арбитражне комисије је Михајло Андрејевић који после четири године успешног одређивања судија бива смењен од стране Стенлија

Рауса да би се у потпуности посветио Медицинској комисији као њен председник. Поврх свега овога му, као веома поштованом и поузданом човеку, додељују и функцију потпредседника Комитета за организацију светских првенстава. Као њен члан учествује на свим олимпијадама од 1948. до 1980. и на свим фудбалским првенствима до 1982.

Због многобројних заслуга, 1982. године бива проглашен за доживотног почасног члана ФИФА-е, а 1984. године на прослави поводом 80. годишњице добија и Златни орден, највеће признање ове организације.

Каријера лекара и професора факултета

Паралелно са узлазном линијом каријере фудбалског функционера развијала се и лекарска каријера. Андрејевић престаје са радом у Општој државној болници 1934. године када полаже испит за примаријуса. Специјализира интерну медицину, а завршава субспецијализацију из гастроентерологије. Кандидујући се за доцента наставља каријеру наставника коју је започео као асистент спојене клиничке службе. Године 1953. стиже до титуле редовног професора Медицинског факултета у Београду на којој остаје све до пензионисања 1969. године.

Као и у фудбалу, заслужан је за увођење многих новитета. Оснивач је секције за гастроентерологију и спортску медицину. Боравећи 1952. године у Лондону на клиници Хамерсмит упознаје се са применом радиоизотопа у медицини у дијагностичке и терапеутске сврхе и долази на идеју да то примени и у Београду. После многобројних проблема и препрека 1954. године успева да у Градској болници у Београду отвори прву лабораторију за дијагностичку примену радиоизотопа. Пар година касније, видевши га на Интерној клиници у Бечу, залаже се за набавку апарата за хемодијализу. Успео је да издејствује код руководиоца куповину апарата 1957. године. То је био први апарат за пречишћавање крви у Србији.

У време набавке апарата за хемодијализу одржао се и састанак о збрињавању старих болесника. Његов предлог о посебном лечењу старих и болесних људи био је одбијен. Сасвим случајно, неколико месеци потом, Енглескиња Сју Рајдер одлучује да поклони око 100 кревета за старе људе који су били интернирани и заробљени у немачким логорима током Другог светског рата. То је довело до остварења његове првобитне идеје и оснивања првог геријатријског одељења у Србији. Главни организатор свега је био проф. Андрејевић.

Михаило Андрејевић је био свестран човек. Поред ангажовања у свету фудбала бавио се новинарством, био је сарадник дневног листа „Време“ од 1926. године. Објавио је више од 180 научних радова, неколико монографија и много чланака у јавним гласилима. Био је и доживотно председник Удружења ратника Србије 1914–1918.

Одлази у пензију 1969. године и двадесет година касније, 1989, умире у Београду.

Закључак

Професор др Михајло Андрејевић је био најцењенији фудбалски дипломата бивше СФРЈ, господин отменог држања, богатог знања и искуства који је цели живот посветио медицини и фудбалу, фудбалски ауторитет у домовини и иностранству. Користећи своје знање, везе и ерудицију значајно је допринео угледу југословенског фудбала у свету. Нажалост, после његовог повлачења нисмо успели да однегујемо и уде-немо у светски врх ни приближно сличног фудбалског човека који би наставио тамо где је популарни и цењени Андрејка стао.

Литература

1. Andrejević MA. Dugo putovanje kroz fudbal i medicinu. Gornji Milanovac, Dečije novine, 1989.
2. Група аутора. 50 година београдског фудбалског савеза. Београд: Београдски фудбалски савез; 1970.
3. Stojković V. 80 godina fudbalske reprezentacije Jugoslavije Beli orlovi 1920–1941. Beograd, Fudbalski savez Jugoslavije, 1999.
4. Група аутора. Илустрована монографија 90 година романтике. Београд, OFK Beograd, 2001.
5. Stojković V. Klub poznatih. Beograd, Sport – dnevni sportski list, 2005.
6. Група аутора. Енциклопедија фудбала. Београд: Народна књига, Спортски журнал; 2006.
7. Прокић П. Монтевидео 1930. године. Београд, Библиотека Сећање; 1998.